

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra psychologie

Hodnocení diplomové práce

Téma: **Psychické aspekty dopravní psychologie**

Autor: Bc. Zuzana Černochová

Studijní obor: Etika v sociální práci

Forma studia: Prezenční

Vedoucí DP: PhDr. Jan Polivka, PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D.

Rok odevzdání: 2012

Obsahová stránka:

Téma aplikovaných psychologických disciplin nebývá v pracích KPY časté. Autorka se ve své diplomové práci zaměřila na obor poměrně mladý (zač. 20. stol.), a to psychologii dopravní, jen její název bych z hlediska významu pozměnila. Autorka vidí toto téma jako aktuální zejména pro stále vzrůstající počet dopravních nehod spojených s narůstajícím počtem vozidel na silnicích.

Následné posouzení koncipuji ve dvou částech, protože teoretická a praktická část je hodnotitelná rozdílně.

Teoretická část.

V teoretické části autorka vymezuje dopravní psychologii včetně pohledu do historie až do současnosti. Část zaměřená na první automobily a jejich pohon doplněná fotografiemi, není sice z hlediska cíle práce tím podstatným, ale je velmi zajímavá a vhodně doplňuje téma. Budoucnost, vize a prognózy je pak nastíněna v souvislosti s novými poznatky dopravní psychologie. Nosným tématem v dopravní psychologii, které je zároveň předmětem psychologického vyšetřování dopravním psychologem, je téma osobnosti řidiče. Autorka se zaměřila v první řadě na dynamické vlastnosti – temperament, motivaci, ale i vlastnosti strukturální, dále pak na inteligenční (emoční inteligenci a inteligenci, kterou nazývá morální) a další schopnosti a zmiňuje též bádání v oblasti rozdíly mezi muži a ženami pokud jde o vlastnosti ovlivňující řízení vozidel. To, na čem se staví struktura dopravních vyšetření, se odvíjí od

psychologické analýzy činnosti řidiče. Této analýze se v rozdělení na dynamické a kognitivní procesy věnuje autorka ve 4. kapitole (vnímání dle relevantních smyslových modalit, paměti, pozornosti, rozhodování a jednání). K řidičské způsobilosti byla pro potřeby vyšetření vypracována typologie řidičů. Autorka popisuje v 5. kapitole ty rizikové. Protože opakované dopravní nehody bývají následkem určitých charakteristik, je relevantní tématu vymezit tendence k nehodám a příčiny dopravních nehod v souvislosti se stresem. Jako důsledek popisuje posttraumatickou stresovou poruchu. Z psychologického hlediska jako velmi přínosnou hodnotím dvě poslední kapitoly, a to Tendence k nehodám vhodně doplněnou poukazem na anamnestické údaje řidičů a tabulkami se statistickými údaji a kapitolu Příčiny dopravních nehod.

Praktická část obsahuje výzkum vyhodnocený statistickou metodou, kde výsledky jsou zaměřené na řidičské oprávnění a vlastnictví vozidla, na dopravní nehody a chování při řízení vozidla. Vše je zacílené na bezpečnost na silnicích. Jakkoliv je zkoumaný vzorek dobře charakterizován z různých hledisek (podíl odpovídajících mužů a žen, věková struktura žen, věková struktura mužů, vzdělání v závislosti na místě bydliště (?), stav, poměr mezi svobodnými a ženatými, není jasný typ náhodného dotazování „...výběr respondentů byl prováděn zcela náhodně, jednalo se tedy o náhodné dotazování...“ (str. 82). Jako bezpředmětné vidím dotazování, jaké osobnostní typologii se sám dotazovaný nejvíce přibližuje. Nejen proto, že Hypokratova a Eysenckova typologie je v laické veřejnosti chápána velmi zjednodušeně a zařazování vlastní osobnosti tím spíše, ale také pro tu skutečnost, že z těchto údajů autorka nevyvodila žádné závěry, které by byly relevantní k tématu, ani neuvádí důvod této otázky. Zda respondent vlastní řidičské oprávnění a vozidlo(a) by mohlo být výchozím údajem pro další zkoumání, nikoliv údaj sám o sobě. Sám o sobě nic neříká pokud se např. nekoreluje s jinou zkoumanou skupinou. Bylo by např. vhodné z procentuálních údajů na str. 91 (a při počtu respondentů jisté možné) vypočítat pravděpodobnost, s jakou lze předpokládat účast při nehodě v závislosti na typech osobnosti obecně. Spíše by se hodilo na srovnávací studii mezi řidiči a řidičkami. Podivné jsou výrazy „...mírně více lidí ví,...K čemu je otázka spočívající v tom, zda si lidé myslí, že mají dopravní nehody více muži, ženy nebo je to stejné. Existují k tomu přesné statistické údaje. Proč tedy neprovést srovnání, jinak údaj celkem nic nevyovídá. Zajímavé jsou údaje na str. 99, jen je důležité upřesnit to, že v závislosti na typologii osobnosti stojí za povšimnutí melancholici, kteří často překračují rychlost..... je třeba napsat nikoliv melancholici, ale ti, co se za melancholiky považují, to samé na str. 100, když se někdo zařadí do určité osobnostní kategorie, neznamená to, že tam skutečně zařazen býti má. V podstatě nemáme žádná kritéria. Vnucuje se otázka, vztahující se k údajům, že ti, co se považují za introverty, si myslí, že pod vlivem alkoholu řídí 14 % řidičů, ti, co se považují za melancholiky, si myslí, že s alkoholem v krvi řídí 14 % řidičů atd., pokud není uveden možný další záměr, jak lze tyto údaje využít? Údaje uvedené v závěru: Vždy je nutné důsledně uvádět, že např. „polovina z mého průzkumu...“ a ne obecně že „...nejčastěji lidé vykonávají zkoušky pro získání řidičského průkazu,“ „...prakticky všichni muži i aktivně řídí, ..(z mého průzkumu!!!) apod. Pro taková a podobná tvrzení, jako v práci jsou, je třeba ověření t-testem.

Praktická část obsahuje popisy pozorování a vyhodnocení dotazníku (kombinace dichotomických a rozšiřujících otázek), jehož zaměření autorka koncipovala zhruba ve dvou částech: Součástí práce je strukturovaný dotazník vlastní konstrukce.

Cíl práce vymezila autorka několika zjištěními, nakolik se lidé setkali s dopravní nehodou a v jaké roli, a to, jaké důsledky má tato událost v jejich psychice. Dále uvádí jako cíl zmapování řízení pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek a to, jak lidé nahlízejí na problematiku psychotestů.

Formální složka:

Práce je v rámci rozdělení do kapitol dobře logicky strukturovaná, vyrovnaná co do obsáhlosti ve vztahu k obsahu a též dobře upravená. Několik málo gramatických chyb jsem označila přímo v textu (8, 41, 44, 63).

Prezentace práce:

Diplomová práce je dělená na teoretickou a praktickou (výzkumnou) část. Celkově obsahuje 106 stran. Praktická část přináší řadu grafů zahrnujících údaje o zkoumané skupině. Teorie je prezentována v šesti kapitolách. Seznam literatury je obsáhlý. Zahrnuje monografie (49 s jedním zahraničním zdrojem), časopisecké statě (1) a elektronické dokumenty (54, včetně zahraničních). V příloze nacházíme čtyřstránkový dotazník vlastní konstrukce.

Závěr:

Teoretická část je kvalitním přehledem témat dopravní psychologie. Je zřejmé, že autorka správně pochopila problematiku nalezení standardního způsobu posuzování osobnosti řidiče tak, aby byla zároveň postížena individualita každého jedince způsobilého k řízení. Rozbor psychologických charakteristik řidiče a schopností, jimiž by měl řidič automobilu disponovat, je proveden skutečně s odbornou erudicí, s využitím výstižných odborných formulací.

V souladu se zaměřením svého studia Etika v sociální práci se v přiměřené míře zabývá morální inteligencí a charakterem, morálními zásadami a principy a důležitostmi těchto charakteristik v oblasti dopravní psychologie. Ukazuje, jak se odrážejí v kultuře silničního provozu stejně jako nepředvídatelnost osobností a „nehledění do zpětného zrcátka“ jako životní styl, což je v dopravě zrcadleno.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: velmi dobře

Praha 20. 4. 2012

PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D.
vedoucí DP